

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Pretul

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dăsu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poștă în lăuntrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic si literar.

Anul III.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a două si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu public.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statulu, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 103.

— Sibiu, Mercuri 24/5 Ianuaru. —

1881.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Diariu politic, national-economic si literar:
pe anul alu IV-lea

carele se incepe cu 1/13 Ianuaru 1881.

Apropiandu-se finea anulu curente, deschidemu prenumeratiune noua la diariulu nostru, totu pe langa conditiunile cunoscutede de mai inainte.

Pretulu de abonamentu este:

In lăuntrul monarhiei pe 12 luni 8 fl., pe 6 luni 4 fl. v. a.

In străinătate 22 franci pe 12 luni, 11 franci pe 6 luni, din cauza că de unu an încă pe portu in afara, in locu de a scada, s'a mai adaosu cu 1/3 din ce fusese până atunci.

In Sibiu pretulu este 3 fl. 50 cr. pe 6 luni; dăsu la casa cu 50 cr. mai multu.

Fiindu-că nu ne convine a tipari prea multe exemplare de prisosu, rogamu pe dnii abonati, că se binevoiesca a inainta oo. adrese si pretulu pe câtu se pôte mai curendu, ceea ce se pôte mai usioru prin mandate (asemnatiuni) postale, de a dreptulu la redactiune în Sibiu. Piat'a mica Nr. 27.

Adresele se fia scrise curatu, cu caractere clare, si dupace statiunile de posta se inmultiescu mereu chiaru si pe la sate, în prea multe casuri este neconditionatu necesariu a se insemna si comitatulu respectivu.

Redactiunea.

Despre sierbitute sau sclavia.

(Urmare.)

Pedepsele sclaviloru la Romani.

Despre atrocitati am atinsu pe scurtu mai în suu. Pedepsele aplicate sierbiloru erau si în Rom'a nespuse de barbare. Pedeps'a mai usitata au fostu

Foisió'a „Observatoriulu“.

Una epistola si unu articlu originalu scrisu de Simionu Barnutu.

(Urmare.)

Abia scapase numai eri alalta-eri biseric'a romanésca din jugulu limbei slavesci si alu bisericii reformate si indata au fostu silita a lua altu jugu întocma de rusinosu, jugulu iesuitoru. Acesti doritori de domnire nu potea se vedea cu ochi acesta tocmela a bisericii nóstre, care cu absolutismulu loru nu se potea naravi, totusi că cei ce era mai buni politici de cátu ómeni, o suferea cu cáta greutate cu tóta, cá lucrulu era inca numai cam pe la începutu, si se temea cá nu pripindu-se, se le fia a'si scapa de-a mâna si aceea ce vênasera; dreptu aceea deocamdata se indestulia a fi dictatori în satoru, precum facea si reformatii sub principii Ardealulu, seu a lucra pe ascunsu si a duce astfelu lucrulu încatrau voia. Dreptu cá numai unu iesuitoru era pusu vighietoriu preste acesta viie cuventatorie ce se dice biseric'a; dar cine nu scie, cá glasulu unui iesuitoru era glasulu a tóta cet'a iesuitica? Nu facea elu nimicu de voia sa, ci în tóte ce facea bune seu rele, nu era de cátu unu organu orbesce ascultatoriu de poruncile generalisimulu; acesta le facea, dela acesta esia tóte, elu avea ocarmuirea si însusi preste consciintiele domnitoriloru pamentesci celoru încoronati; deci unde era trimisu unu iesuitoru, acolo cá cum ar fi fostu fața generalisimulu însusi, în care era concentrata tóta puterea întunereculu, si cine ar fi indrasnita a se inpotrivu acestuia? Pentru aceea, ori-care cetesce cartile episcopulu Klein scrise din Rom'a în contra iesuitoru din Blasiu, carii derapená drepturile bisericii romanesci, acela si inpotriv'a voiei sale inca se simte îndatoratu a binecuvénta mai ántaiu tierin'a lui Klein cá a unui parinte adevratu, carele au trautu si au muritu pentru drepturile bisericii si ale neamulu nostru, apoi tierin'a

batai'a cu biciulu si cei batuti se numiau Verberones, Mastigiae dela Mastix, biciu. Urmá Furcae, sau jugulu de lemmu pusu în gátu, cum se punu astadi la porci, cá se nu póta intra prin garduri. Inferarea cu F. H. E. adeca Fugitivus hic est (servus) si numele sclavulu. Acesta pedepsa fusese aplicata până la Constantinu M. candu acesta o schimbá în lantiu de gátu. Mórtea pe cruce a fostu cea mai atroce pentru sclavi si se crucifigeau fórté multi, uneori cu sutele, de ex. in dilele lui Nero preste 400 dintr'odata, din caus'a asasinarii senatorulu Pedianus secundus. Constantinu a interdisu si crucifigerea, éra Antoninu desfiintiate si pedeps'a mortiei. Sclavii erau aruncati si în circu, spre a fi sfasiati de fere, până candu de lege Petronia se desfiintia si acestu modu de pedepsa cu mórte. Dupa legile din cele XII table ori-ce furtu comis de unu sclavu se pedepsia cu mórte. Curiósa coincidentia: dupa legile aprobatali ale Transilvaniei se pedepsia multime de ómeni cu mórte pentru furtu, până ce imperatorii austriaci au mai infrenatu successive luxulu furciloru.

Vediulu Pollio cavaleru (Eques) si amicu alu lui Octavianu Augustu, inventase satanic'a pedepsa de a'si ingrasia murenele cu carne de omu. Mai tardiu ilu imitasera si altii, până ce dupa câteva generatiuni tirani'a le dete de capu. De altu-mentrea nu scimu ce differentia mare ar fi între atrocitatea de a ineca pe omu în apa si a'lu da pesciloru mancare, sau a'lu spendiura ori trage în tiépa si a'lu lasa mancare passeriloru carnivore si caniloru, sau si a'lu sfarma pe róta, a'lu taia în patru si a'i acatia partile în pari, precum se întemplá în lumea disa „christiana“, în tierile

*) Intr'o di Octavianu prandise la Pollio. Cu acea ocaziune unu sclavu alu acestuia sparsese unu vasu fórté scumpu de cristalu. Tiranulu Pollio comandá cá sclavulu se fia aruncatu în pescuin'a cu murene. Acestu cadindu în genunchi de inaintea lui Augustu ilu rogá cu lacrimi, cá se'i midulocésca gratia; imperatulu inse ne voidu a calca voia amicului seu, lasá cá sclavulu se fia pedepsitu; iritatu inse prin acea atrocitate, ceru se'i arate si celelalte vase de cristalu, éra atunci elu le sparse pe tóte si comandá se le arunce totu în laculu cu pesci. Acesta fu pedeps'a lui V. Pollio.

barbatulu, carele au scapatu din periciune cartile acele scrise cu adevratu duchu de apostolu si legii crestinési si alu bisericii nóstre ferbinte aperiatoriu.*) Si daca cunósce cineva atotputernici'a iesuitoru de pe atunci, si apoi cetesce în archivulu episcopiei Fagarsiuului, cumcá protopopii cei beștrani pe la începutulu unirii cu atâta barbatie se puneá încoantr'a sumetiei iesuitorulu vighietoriu, în cátu acesta éra silitu de multe ori a esá din adunare scárbitu, si necajitu, atunci cititorulu si fara de voie se simte silitu a recunósce, cá mai caldu sânge batea pentru drepturile nóstre în stramosii cei de demultu de cátu în stranepotii cei de astadi.

Acestu dreptu bisericescu éra bine garantizatu seu chezesiuitu prin acei 12 protopopi, înfașositori ai satorulu mare, a cărora origine se afa în întieptiunea archiepiscopiloru celoru vechi ai romaniloru, carii nevéndu a ocarmuu biserica nici dupa capulu loru, nici dupa sfatulu a unui singuru, avea 12 barbati alesi în satoru din cleru, carii de câte-ori éra de lipsa a se lucra ceva, lucru mai mare preste anu, însiintiati de episcopulu, se adună si sfatua cu episcopulu în loculu satorulu mare; acesta datina au si tinutu necurmatu nu numai dupa ce s'au unitu romanii cu biseric'a Romei (în credinti, inse nu în lege), până candu se fece monastirea calugariloru din Blasiu, ci si înainte de facut'a unire.**)

Asia resaritul monastirei din Blasiu pe cerulu bisericii nóstre au fostu o cometa cobitóre de multe nefericiri, ce éra se vie asupra ei, se o cercetedié si se o certe, cá dupace au intratu calugarii în monastire si s'au asediatu langa Vladic'a cá nisce inchipuitori ai unui capitolumu ce inca nu éra nascutu, ci numai éra se se nasca odata, atunci cei 12 barbati alesi, si jurati anume pentru aparea drepturiloru bisericii nóstre, s'au

corónei unguresci, în Poloni'a, inca si în Germani'a, cá se tacemu de atrocitati aristocratiei francesce până în a. 1790 si de ale turciloru până în 1878.

Revolutiuni de sclavi.

Selbatic'a tractare a sierbiloru a trebuitu se produca fresce mai curendu sau mai tardiu, reactiuni teribili din partea acelei clase de ómeni, cá-ci până în cele din urma nu toti uitasera, cá si ei sunt ómeni cu drepturi omenesce. Afara de unele rebeliuni partiali, istori'a Romei ne spune despre trei resboie formali de sierbi, si anume celu dintaiu din Sicili'a, între anii 134—132 in. de Is. Chr. sub comand'a lui Eunus, care conspi-randu cu sclavii agricultori tractati fórté tiranesce, dupace ocupá cetatea Enna, fu proclamatu de rege cu nume de Antiochus. Acesta batuse legiunile comandate de consululu C. Fulvius Flaccus si de pretorulu Manlius, éra dupa aceea pe ale altoru trei pretori, până candu fu batutu si elu de Calpurniu Piso la Messana, éra apoi cons. P. Rupilius Lupus ilu sfarmá cu totulu si'lu aruncá în prinsóre, unde si peri. Toti captivii fusera infipti pe cruce.

Alu doilea resboiu de sierbi a fostu totu în Sicili'a la a. 103 in. de Chr. sub comand'a sclavulu Salvius, proclamatu si elu de rege cu nume de Trifonu si cu resiedentiá în Tricala. Acesta avea armata de vreo 30,000 si numai C. Lucullus fu în stare se'lu bata, inea fara a'lu nimici. Dupa mórtea lui Salvius comand'a trecu la unu altu sierbu Athenion, care batuse reu pe comandantii Licinius si Servilius; dara la a. 100 cadu în duelulu personale avutu cu proconsululu Manlius Aquilius, care apoi invinse si pe ostasii lui; acestia inse, pentru-cá se nu móra pe cruce, se invoira între sine, cá se se injunghie unii pe alii.

3. Resboiulu de gladiatori, e cunoscutu mai de aprópe. Comandantele sclavulu Spartacus, carele vediendu cá domnulu loru Cneius Lentulus Batuatus dela Capua voiesce se'i vendia pentru circu la Rom'a, conspi-randu în a. 73 cu 78 soci, fu în stare se adune óste de 70,000, ocupá provinciile Lucani'a si Campani'a, apoi batendu trei armate romane prefacu mai multe cetati în

ascunsu, au incetatu de a lucra, si nici cá se mai pomenescu până în anul 1792.

Atunci éra au fostu alesi, dar nimenea nu i'au chiamatu se se mai sfatúiesca cu densii, au începutu chivernisirea bisericésca a nu mai avea trebuintiá de sfatulu clerulu, si asia cei 12 barbati s'au datu uitarii cu totulu si multe drepturi s'au ingropatu dinpreuna cu densii; episcopulu dinpreuna cu calugarii formá judetulu episcopescu, pe care iesuitorii i'au numitu consistorium, si iesuitorulu celu din cóstele episcopulu se numia generalis auditoru, éra mai mare preste toti, si i'porta de nasu încatrau voia; episcopulu inse mai avé totdeauna cáte unu favoritu, care deosebitu ilu purcu de nasu, cá dupa vladic'a lui Inocentie Klein, comuncu ne invétia Petru Maioru, au cadu acea nenorocire pe clerulu unitu, în cátu fiesce-carele vladicu avea câteva unulu, cáruia cu totulu se incredintiá, si se lasá se'lu pórté de nasu, si elu urmá cu ochii închisi dupa sfatulu aceluia, pe carele din cleru se mania, acela nu éra cu potintiá, macaru ce omu vrednicu se fi fostu, se fia vladicului placutu; judecatile mergeau nu dupa dreptate, ci dupa patima; si ce lucru minunatu! cá de multe-ori iesuitorulu însusi puneá stavila pornitorulu calugaresci seu episcopesci, si facea dreptate, si clerulu vediendu cá se face dreptate particulariloru, nu reclamá. Saborulu celu mare, pe care începuse a nu'lu mai cunósce bine ce însemnédia, éra episcopii împedecati de favoriti, de ciurma, de visitarea eparchiei, de poft'a domniei, seu de alte impregiurari, nu adună satoru mare în totu anul.

Astfelu introducendu-se calugarii în monastirea Blasiulu de legea grecésca cu numele, dar parte mare cu ánimu de iesuitoru, acestia au începutu ai suci dupa placurile lor, au stinsu din t'rensii iubirea drepturiloru bisericei nóstre, si le-au bagatu în capu idei iesuitice inimice libertatiloru nóstre bisericesci; clerulu inse ii éra indemana a crede, cá Blasiulu are grije de tóte, si priveghié dia pentru tóte drepturile, si nu bagá de séma, cá calugarii parte cá professori cuprinsi cu scól'a, parte pentru-cá mai cá necurmatu se certá cu episcopii pentru trebile dominiulu, dar mai cu séma dreptu ideile

*) Petru Maioru, Istori'a bisericii romaniloru pag. 98 s. c. s. pag. 150 s. c.

***) Petru Maioru istori'a bisericésca p. 229. §. 5.

ruine, până ce abia în 71 î. I. invinse și pe acesta totuși Lucullus, înse numai după rezistența heroică, în care Spartacus apucase a strabate chiaru în castele romane, unde înse fu ucis. Restul armatei lui Spartacus fu nimicit de către Cn. Pompeius.

Cum traiau sclavii Romei.

Li se dá pe luna câte 4—5 mesuri (modii) de grau și câte 5 denari; era sierbii statului erau ținuti mai bine. Din ceea ce si mai castigau câtu de mila, câtu de buna voia, multi adunau câte o sumasióra, cu scopu de a si cumpará libertatea, cá-cí atâta le erá permis. Sierbii buni si laboriosi ajungeau, cá în câte 6—7 ani se se póta rescumpara. Incolo, de libertate mare aveau parte numai în serbatoriile Saturnaliiloru și inca-o data în lun'a lui Augustu.

(Va urmá.)

Revista politica la inchiademia anulii.

Din Orientu, pe care nu ne este permis a l' u perde nici pe o di din vedere, scirile mai noue se intindu până în 28 Decembre și se reducu la câteva inpregiurari, după care judecandu, numai de o pace durabila nu pôte fi vorb'a. În Nr. preced. atinseramu proiectulu unui tribunalu de arbitrii recomandat Turciei și Greciei, spre a decide în cárt'a loru definitivu. După corespondentiele venite delá Aten'a, Parisu și Londr'a se pare cá din totu planulu acela nu se va alege nimicu. Se dice cu adevératu, cá regele Georgios a declaratú cátra unii ambassadorii, cá maiest. sa e gata se accepte arbitru, daru nu asia vorbescu grecii. Ministrii actuali si oficiarii superiori grecesci nide-cum nu sunt aplecati se accepte acelu midiolocu de impacuire, cí ei insista pe langa lini'a de demarcatiune trasa prin ei insii preste Tessali'a și Epiru. Grecii mai adaoga, cá ministrulu presied. Gladstone din partea Angliei, Gambetta din a Franciei iar fi indemnata si incuragiata mai de multu pe sub mana, cá se nu se supuna, cí se cerce fortun'a armelor. Se dice cá ministerulu italianu e totu de acea parere. O inpregiurare importanta stá mai pre susu de ori-ce indointia. Atátu în Angli'a propria, cátu si în unele insule, apoi în Aten'a, chiaru si în Galati si Brail'a se aflá unu numeru fórté considerabile de case grecesci, care intorcu unu comerciu de dieci de milióne cu casele cele mai mari ale Angliei și se bucura de unu creditu fórté mare. Acelea case grecesci, daca nu si tóte, daru cele mai renumite stau în relatiuni de aprópe si cu guvernulu din Londr'a și sunt gata de a întreprinde operatiuni de creditu pe o scara atátu de larga, în cátu se asigure pe toti creditorii europeni cáti se aflá în periculu învederatu de a si perde sutele de milióne la turcii, cá nu numai nu voru avea se pérda nimicu prin smulgerea unei parti cátu de mari din teritoriulu

cele absolutistice bisericesci cá mergea de tineri la Rom'a la institutu de propaganda, candu înse nu cunoșcea drepturile si tocmél'a bisericii romanesci, si se întorcea acasa hraniti si crescuti cu laptele absolutismulu bisericii latinesci, care cu tocmél'a bisericii nóstre nu se potrivése — nu vede cá prin parasirea sabórelor celor de preste anu se surupá temeiulu drepturilor bisericeii romanesci; de n'aru fi fostu calugarii în Blasiu, cei 12 barbati n'ar fi esitu din obicei, nici numele acele noue consistorium, capitulum, care până astadi nu le scimu spune romanesc, n'aru fi intratu în biserica romaniloru, cá se surupe drepturile ei cele vechi, bine întemeiate, si întrebuintiate în multe vécuri, nici acelu iesuitu uricosu inca nu si-ar fi potutu întrebuintia a sa machina infernala cu acea urmare, cá se dea loviturii stramosiloru, pe care se le simtíesca si stranepotií cei de astadi, cá-cí clerulu n'ar fi avutu a se nadájdui întrensii, cí si-ar fi aperatu drepturile singuru, precum le-au aperatu vécuri întregi, si s'ar fi temutu de iesuitu totudeauna, cá de unulu ce nici erá de o lege, nici de unu nému cu ei, éra de calugari nu se teamea, cá nu'i cunoșcea. Episcopulu Klein, barbatulu acela, pe care din episcopii nostri numai Grigorie Maiorulu l'au ajunsu cu rivn'a, daru nici unulu nu l'au întrecutu, éra singuru, celu ce ii cunoșcea cá pe nisce advocati ai iesuitiloru.

Stracurandu-se intru acestu chipu duhulu iesuitiloru prin calugari în cleru, si recindu-se astfelu iubirea cátra drepturile bisericii, usioru iau fostu episcopulu Ioanu Bobu a scóte cu totulu din obicei sabórele cele de preste anu; dreptu, cá poruncise Josifu imperatu, cá de ar voi óre-care biserica se adune satoru, se dea mai înainte de scire, si asternandu pricin'a, se céra facultate delá imperatie,* opritu înse n'au fostu niciodata,

* Si aliquae e stabilitis in magno illo nostro Principatu Religionibus Synodum, aut congregationem celebrare cogitent, id ea ratione in posterum admittendum benigne resolvimus, ut causas singulae deliberationis

turcescu, cí tocma prin incorporarea la Grecii a au se castige prin garanti'a solida ce li se va da.

Este cunoscutu cá creditorii din Angli'a si Franci'a au desperatu de multu de a si mai vedé miliónele inprumutate turciloru. Grecii sciú de ce tórtá se apuce lucrulu, cunoscu fórté bine egoismulu europeaniloru, în tocma precum ilu cunoscu pe alu loru propriu. Bani se fia, miliónele se jóce rol'a, éra civilizatiunea, humanitatea, christianismulu, despre bunurile acestea dicu domnii capitalisti si guvernele, cá se pôte vorbi si mai tardiu, dupace si voru vedeá sutele de milióne asecurate; cu alte cuvinte: daca turcii ar mai fi în stare se sustina creditulu monarchiei loru, atunci pentru civilizatiunea Orientulu nu si-ar mai sparge capulu nici-unu capitalistu.

Din Bulgari'a delá Sofi'a sunt sciri din 10/22 Decembre esite din pén'a unora dintre acei bulgari numerosi, cari isi facusera educatiunea loru în capital'a României. Într'o epistola lunga publicata în „Telegrafulu“ din Bucuresci delá 17/29 Decembre se descriú dificultatile cele mari, cu care au se lupte bulgarii acum la inceputu în organizarea loru atátu civila cátu si militara. Bulgarii scapati de turcii, nici pe de parte n'au avutu individi de ajunsu, prin cari si cu cari se si póta organizá si implea functiunile publice. Russi'a care ia scapatu de turcii, le-a trimisu si asia numiti organizatori, pe cari înse corespondentele bulgari ii descrie cá pe nisce birocrați, cari pe langa ce sunt ignoranti, betivi, depravati, n'au nici-o idea de adeveratele lipse ale poporulu bulgarescu, au înse pasiune mare a tracta Bulgari'a cá pe o tíera cucerita si a propaga mereu idei si tendentie muscalesci. Din acésta cauza guvernulu bulgarescu se ocupa neincetatu cu formarea de functionari apti din sinulu loru, ceea ce nici-decum nu merge asia usioru, precum isi imaginaserá bulgarii si alte popóra emancipate de curendu. Nici cu organizarea armatei nu le merge mai usioru. Cele doue scóle militare infintiate în anii din urma, nu au potutu scóte până acuma decátu prea pučini oficiari de dómneajuta. Capii armatei sunt mai totu muscali. Într' cei 25 de oficiari din statulu maiorulu numai doi sunt bulgari, si chiaru acei doi au fostu educati în Russi'a. În timpulu din urma au mai fostu chiamati alti 30 de oficiari delá Russi'a, cu conditiune înse, cá acestia se fia inpamenteniti (indigenati, naturalisati.) Decretulu domnescu din 5 Ianuariu 1879 auctorisase pe 153 oficiari muscali a servi în armat'a bulgarésca, éra prin decretulu din 13 Octobré 1880 se mai incorporara alti 87 oficiari totu muscali. — Asia daru numai din aceste cifre se cunoșce de ajunsu, cum elementulu russescu în gradele superiori ale armatei bulgaresci este predominantu, sau vorbindu si mai respicatu: jun'a armata bulgara stá în realitate immediatu sub comand'a delá St. Petersburg, de unde urmédia firesce, cá ea în casu de alte catastrofe noue va merge încatru si în contra cui ii va comanda supremulu belliduce alu armatei russesci.

ce si de acolo inca se cunoșce, cá reformatii si unitarii si după aceea porunca inca au tñutu, si tñu până astadi sabóre de preste anu, si imperati'a nu i opresce, ba inca prin unu rescriptu din 1792 si însusi catholiceiloru se dá voie a tractá despre ale sale trebi scolastice, fundationale, si bisericesci, după cum tractédia consistórele celorlalte biserici primite în Transilvani'a.*

În anul 1821 s'au adunatu satoru mare în Blasiu, dar nu după vechiulu obicei; după aceea mórtea episcopulu Ioanu Bobu au datu clerulu privilegiu a se aduná în 1832 pentru alegerea noului episcopu, care numai în satoru mare se pôte face; fostau chiamati protopopii cáte cu unulu langa sine si la instalatiunea noului episcopu, precum si la depunerea juramentulu imperatulu Ferdinandu, carele cu marire imperatiése, si la tóte privilegiurile aceste s'au vorbitu, s'au proiectatu, înca s'a si hotarítu cáte ceva; înse astfelu de hotariri potere de canóne nu potu se aiba, din pricina cá nici sunt subscrise de episcopu, nici subscrise si întarite cu pecetile protopopiloru, nici s'au facutu în fiinti'a de față a deputatiloru protopopiatiloru, si pentru aceea numai cá nisce pia desideria vinu de a se socoti, séu cá proiecte, si proiecte simple voru si remanea, până se voru întarí în satoru completu după vechiulu obicei alu bisericii.

(Va urmá.)

objecta praevis nobis indicare teneantur, facultate pro re comperta dein per nos concedenda. Decretum Tolerantiae de 1781. 9-a Nov. punct 9.

* Clementer admissum, ut catholici etiam negotia scholastica, fundationalia et ecclesiastica ad instar Consistoriorum reliquarum in Transilvani'a recepturum religionum sub suprema inspectione nostra regia, salvisque circa illud majestaticis iuribus seorsim pertractent. Rescriptum Reg. de 1792 Nro aul. 2893.

Bulgari'a are si până acum o mica marina; daru éta cum inchiadia corespondentele Joanovicu (pseudonimu) epistol'a sa :

„Inca unu inprumutu de personalu, ce a facutu Bulgari'a delá Russi'a, consta si în acelu alu micei sale marine, cu care marele imperiu a bine-voitu se ne inzestredie. Sciti fórté bine, cá în Bulgari'a exista 2 porturi de óre-cari inportantia: pe Marea Neagra avemu Varn'a, pe Dunare Rusciuculu, care are si până acuma unu micu atelieru de fonderia stabilitu de marin'a russa în timpulu resbelulu. Aci se concentrédia tóta marin'a nóstra. Departamentulu marinei în Bulgari'a este dirigeatu de capitanulu Keukevitsch, éra alti oficiari superiori ai marinei cá: Leontieff, Tedosieff si locotenentulu Balle, sunt toti conducetorii marinei nóstre si care cu totii sunt russi. Flot'a bulgara nu are de cátu 200 de ómeni si dintre acestia 50 sunt russi; ei compunu echipagiulu a 5 vapóre si 4 sialupe, din care numai un'a este comandata de unu bulgaru, cá ajutoru locotenentulu russu Volk.

Din aceste poteti vedeá fórté bine, cá si marin'a nóstra, cu tóte cá e fórté mica, este nu numai daruita, daru si comandata de siefi russi. Repetu deci, cá armat'a nóstra atátu pe uscatu cátu si pe mare este cu totulu sub inffuinti'a Russiei si din nenorocire nu vomu potea scapa cu inlesnire de acésta inffuintia. Câte vexatiuni si neplaceri ne procura acésta fatala iniriurare, ve voiu areta în viitórea mea corespondentia.“

— După Orientu nicairi nu este adunata materia explosibile cá de a lungulu Renului între Franci'a si Germani'a. Multe armari de ale staturiloru s'au vedéto până acuma, nici-una înse cá se se póta asemená cu cea actuala din Franci'a. Lucru de necreditu! budgetulu militariu alu Franciei pe anul espiratu 1880 au ajunsu la enorm'a suma de 965 milióne franci, care în valuta austriaca face 386 milione florini în moneda de auru, adeca preste întreitulu mare decátu este budgetulu militariu (Kriegsbudget) austro-ungurescu. Daru si budgetulu militariu alu Germaniei a fostu pe acelasi anu numai de 360 milióne, suma computata totu în franci, sau 144 milióne fl. val. austr., adeca numai cu vreo 30 milióne mai mare decátu celu austro-ungurescu. Cu tóte aceste Franci'a protesta la tóte ocasiunile, cá ea este decisa a trái cu tóta lumea în pace si cá nu mai cugeta la nici-o resbunare în contra Germaniei. Ce trebue înse o resbunare mai infricosiata de cátu acésta, de a inventa mereu ale arme noue, a tínea pe totu poporulu în exercitiu necurmatu, a implea si încarcá tóte cetatile si fortaretiele cu tunuri, a inavuti marin'a cu sute de corabii. Tóte aceste preparative bellice tñu pe vecini în grija neadormita, ii facu se se armédie si ei după poteri, daru nefiindu bogati cá Franci'a si ne avendu fabrice de tóte categoriile, cá se nu dea nici-unu banu în afara, urmédia firesce, cá acestia se ingenunchia mai înainte de a ajunge lucrulu la frangerea paniei.

Acésta situatiune fatala induplecá pe Germani'a, cá se infintiedie mai de curendu în Berlin o comisiune pentru apararea tíerei (Landesvertheidigungs-Commission), care se si apucá de lucru sub presidiulu si conducerea principelui de coróna, care este omu pre cátu de inaintatu în etate, pre atáta si intieleptu. Se dice cá acea comisiune are se se ocupe cu inarmarea noua a întregii armate de pedestrime (infanteria) si cu mai multe fortificari de cetati. Se întielege cá tóte mergu în strictu secretu.

Adeca până candu Austri'a se apucá cu de adinsulu a fortifica si armá din nou cetatile din Galiti'a spre Russi'a, totu atunci Germani'a fortifica spre mare si spre Franci'a.

La tóte aceste, popórale striga, protesta, daru platescu. Este mai usioru pentru acelea popóra, care isi platescu ele siesi, cá totu ce trebue armatei, afla acasa în tíer'a loru si banii se întorcu totu în pungile loru, daru este reu de celelalte, unde mai tóte armele si munitiunile se cumpara din strainatate cu diecile de milióne.

Angli'a nu avea de ajunsu cu Irlandi'a si în Asi'a cu Afganistan, se mai sculá colo în fundulu Africiei de cátra promontoriulu bunei sperantie, unu poporu selvaticu cannibalu (mancatoriu de ómeni) asupra domniei englese. Acelu poporu cunoscutu sub nume de Boer, vecinu poporulu Zulufiloru, este mai totu asia de bellicosu cá si acestia, numai cátu zuluffi nu mananca si carne de omu. După scirile din urma Boerii au ocupatu si o cetate locuita de colonii europene, pe care o au devastatu în modulu celu mai barbaru. Nu se pôte pricepe negrija si nepriceperea comandantiloru si a gubernatorulu coloniloru din acea parte a lumii.

In Germani'a persecutiunea evreilor ia dimensiuni totu mai mari. In adunarea antisemitica de inainte cu trei septemani tinuta la Berlinu dupa declamatiunile cele mai inversiunate in contra evreilor, mai pe urma cativa din ei fusera si batuti, batjocoriti si scosi afara din sala.

In 30 Dec. se tinu totu in Berlinu aita adunare antisemitica, ca de 5000 de oameni, la care inse n'au mai cutediatu se merga nici-unu evreu. Politia dispusesse numeru indoitu de sergenti pentru casu de a se turbura linistea, dara adunarea decurse in pace, era resolutiunile ce luã sunt forte hostili evreilor, intre care sunt si acelea, ca nici-unu germanu se nu mai citësca diarie redactate de publicisti si literati evrei, nimeni se nu mai cumpere marfa din bolte (pravalii) evreesce, si nici statulu nici corporatiunile se nu mai aplice jidovi in oficiu si servitiu.

Ori in ce tiëra se fia persecutati evreii, a cu ma, cãtra finea acestui secolu, nu pôte se le cada atãtu de amaru cã in Germani'a.

Romania.

— Bucuresci. (La atentatu si complotu.) „Poporale de ras'a latina nu sunt nicidecum apte de a conspirã, pentru-cã nu sciu sãu nu potu se tina nici douedeci si patru de ore secretulu.“ Acestu adevêru s'a constatat si astadata in Romania. Politia, procurori si judecatori de instructiune cautã dela 2/14 Decembre di si nopte dupa firele complotului, mai virtosu dupace asasinulu Petrariu insiste la prim'a sa marturisire, cã elu ar fi membru alu unei societati secrete, numai cãtu nu voiesce se numësca pe socii sei. Patescu si Carlova cu preotés'a lui spusera mai multe, ei inca se marturisira de propagatorii manifestelor incendiarje si restulu se mai culesese din fói'a lui Grãnda si din ceealalta a lui Dunca, care ambele amerintãu pe faciã. Din toti inse celu mai bunu servitiu pentru descoperirea adevêrulu faciã de atunci incepe insusi Grigorie Mich. Sturdza (Muchlis pasã), cuscrulu principelui Gorciacoff, aspirantele tronulu Romaniei, prin lips'a totalã de prudentia, cum amu dice de tôte dilele. Grigorie Sturdza adeã indatã ce audi despre atentatu, se adressã de dreptulu cãtra ministrulu Joãnu Brateanu, nu numai cã se i faciã complimentu cã a scapatu cu vietã, ci cã se i si observe, cã dacã s'au arestatu cumva si dintre individi de partid'a sa, se nu crãdã cã prin aceea e compromissa partid'a, ci numai individulu. Grig. Sturdza nu stã nici acilea, i vine cu alta telegrama, in care dice cã elu a simpatisatu totudeauna cu doctrinele lui Brateanu, Bsetti etc., si dacã a sistatu diariulu seu „Democati'a nationalã“, caus'a principale a fostu, cã aceã prea injurã pe Brateanu si Rosetti. Atunci ese uu domnu Buzoianu cu alti cativa si declarã prin liarie de neadeverate tôte assertiunile ilustrulu genãral Muchlis, cu adaosu cã ori-cum s'a scrisu in „D. nat.“, a fostu cu voi'a densulu si cã acelu cari a incetatu numai din lipsa de fonduri, dupae Mari'a sa Muchlis pasia nu a mai voitu se contbue cãte 1500 franci pe luna, ci a redusu subveniunea sa la cãte 500, cu care nu s'a mai potutu finea diariulu.

Tóta luma se intrebãse inca in 1879 cã ce a induplecatu pe Muchlis pasia, cã se renuntie la comoditate si de adevêratu pasia din Jasi, spre a se aruncã, opa atãti ani de retragere si la etatea sa inaintat, in valurile politice. Dara agentii sei din vér'a recuta indatã ce trecura frontierã tierei, nu si mai puneã lacatu la gura, ci spuneau curatu si respãtu: Planulu nostru este detronarea principelui Caolu si inaintarea lui Grigorie M. Sturdza la domnia. Dara fiindu-cã astadi Bratenii si Rosetescii sut cei mai tari pilastrii ai domniei lui Carolu, acëã trebue dati din cale cu ori-ce pretiu, dacã nu se pôte cu pén'a, fia si cu feru seu plumbu. Locamdata Grig. Sturdza a cerutu se se faciã miniru de interne, se aiba pe prefecti si subprefecti sa poruncile sale, apoi vomu vedea. Noi nu vomu scimu de ceealalta Europa, vomu se mergemu nuai cu Russi'a si cu poporale slave din Orientu. Bteanu, Boierescu s. c. l. merita pedés'a cea mai aprã, cã-cu cutédia a tiné la Austro-Ungari'a.

Asia au stu lucrurile inainte cu 6 luni de dile. Cum stauastadi, le vedemu. Intr'aceã in diariile capitalei eti mai aflã si urmatóri'a declaratiune frapanta: cãtorva fosti membrii din partid'a lui Grig. Sturdza, din care érasu poteti combinã multu, ni alesu candu vedeti si pe octogenariulu genãral Chr. Tell intre densii:

„Subscriii, membri ai partidului democraticu-

nationalu, vediendu cu dorere declaratiunile siefulu acestui partidulu, principele Grigorie M. Sturdza, publicate prin mai multe diarie, declaratiuni cari sunt contrarii principiilor sustinute de noi in comitetulu partidulu sub presidentia principelui Gr. M. Sturdza si cari sunt cele urmatóre:

1. Cã ne angajamu a combate guvernulu actualu, ale carui principii numai democratice si liberale nu sunt.

2. A lucrã din tôte poterile nòstre pentru triumfulu unei politice adevêratu romanesci, era nu a ne face instrumentulu unei poteri straine.

Vediendu cã declaratiunile printiului Gr. M. Sturdza sunt contrarii acestoru principii.

Noi subscriii declaramu a nu mai avea nici o solidaritate cu d-sã si a nu mai face parte din partidulu domniei sale.

Semnati: Chr. Tell, Dr. Pastia, M. Paleologu, P. Dragomirescu, G. Dragomirescu. B. Oprescu.

Asia partid'a lui Gr. Sturdza seu cea russesca incepe a se smacina si destrama multu mai curendu de cãtu se crediuse.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Fagarasiu, 28 Decembre 1880.

(Cruciada in contra functionariloru romanu din partea unui diariu romanu.) „Gazeta Transilvaniei“, de candu a devenitu redactiunea acelea in mãni tenere, voindu a dascali pe alti, nu odata a publicatu articlii insultatori in contra unui si altui barbãtu bine meritatu de natiunea nòstra, fãra de a si face vre-unu mare scrupolu din cercarea si cernerea adevêrulu.

Acum inse, se apuca insasi redactiunea, in articlii de fondu, a insultã fãra crutiare si fãra nici-o cunoscintã de adevêru, pe o parte insemnata a inteligintiei natiunii nòstre, — pe functionarii romanu. Sermani functionarii romanu! la ce ati mai ajunsu. Nu e destulu cã voi sunteți persecutati de neamicii gintei nòstre, cã-cu mancati si voi cãte o sfãrmitura ce cade din panea statulu pe sub mës'a celoru dela potere, cari din partea loro ve considera cã totu atãti apostoli ai dacoromanismulu, printre poporulu pe unde functionati, — ci vine acuma unu diariu romanescu si ve numesce, in singurulu comitatu romanescu, ce a mai ramas in acëã tiëra, cã sunteți o adevêrata plaga pentru poporu, si ve pune mai pe josu de cãtu pe lipitorile ovreiesci; era in genãralu ve inferèdia de nisce compromitiatori ai causei nationale.

Perire voue! Regimulu ve alunga pe la Sãtoralja-Ujhely, Szolnok, Sãrospatak, Kecskemet si Dobritinu, cã se fiti departe de poporulu romanu. (Exemple destule ne dederã anii 1875 - 1878.) „Gazeta Trans.“ apoi ve scóte din sinulu natiunii nòstre.

De nu credeti, cetiti articlii de fondu din nr.ii 97 si 99 ai „Gazetei Transilvaniei“ din anulu cur.

Din gratia stapaniloru mai avemu numai unu singuru comitatu, in carele maioritãtea reprezentãntiloru municipali fiindu romanu, cu repetitele reorganizãri si restaurãri, potã se si tina in posturi unu numeru órecare de functionari romanu.

Acesta este: comitatu Fagarasiulu. Pe domni de romanu, ce totu atãta e, cu functionarii romanu din acelu comitatu, ii inferèdia Gazeta cu epitetele de „plaga pentru poporu“ si i pune mai pe josu de lipitorile sateloru.

Redactiunea Gazetei ar trebui si ar putea se scie dacã ar voi, cã se faurescu prin inamicii romaniloru, prin clic'a aceea, de careã dice, cã stã in fruntea comitatulu, destule instrumente, cu cari se póta resturnã pe romanu dela cãrma ori dela officiele comitatulu, si cumcã se nascocescu sune de preteste asupra amplotiloru romanu din acelu municipiu, spre a aratã „orbi hungarico“, cumcã si singurulu comitatu ce ar mai fi romanescu, nu se pôte sustinea, cã-cu n'are inteligentia, nu are individi capabili pentru officie, n'are potere proprie de vietã, si apoi pe caleã acëã i se pregãtesce inpartirea seu incorporarea la altu comitatu, dupa cum nu de multu se intemplã cu comitatu Severinulu in Ungari'a, a cãru poporatiune nu erã magiara. Acuma le mai vine si Gazeta in ajutoriu inamiciloru acelu comitatu.

Stimabilulu redactoru alu Gazetei, cã diaristu trebue se scie, cã ce se faurescu prin diariile magiare, in contra comitatulu Fagarasiu; deci trebue se prevèda, cumcã prin articlulu seu, in carele fãra crutiare, inse si fãra cunoscintã de adevêru, arunca infamia in faciã functionariloru romanu ai acelu comitatu, nu lucrã in interesu romanescu, ci lucrã pe mãn'a inamiciloru acelu comitatu, si a poporatiunii romane, din acela. Dacã scie vr'unu abusu in contra vre-uniã din functionarii romanu alu acestui comitatu, este datoriu se ẽsa cu fãptele la lumina; a inferã inse unu corpu intregu de functionari, cã pe nisce tirani si sugatori ai poporulu, a afirmã despre „domni de romanu“, din unu comitatu romanu, cumcã privescu pe tieranu de unu obiectu de „specula marsiava“, de plaga pentru poporu, a i pune mai pe josu de cãtu lipitorile evreesce, precum o face acëã Gazeta in articolulu de fondu, din Nrulu 97, — ni va iertã stimabil'a redactiune a Gazetei, acëã cu termini blandi, trebue se se cualificã celu puçinu de o nesocotintã ce nu pôte fi escusata. Gazeta ispravindu cu domni romanu dela Fagarasiu, se apuca apoi se puna la cale in Nrulu 99 alu seu, lumea cea mare romanescã. Aici era se impedeã de functionarii romanu. Multe s'ar putea dice si la dascaliturile, care le dã Gazeta in articolulu de fondu din Nrulu 99. Eu inse remanu si

aici numai la cele scrise la adresa functionariloru romanu.

Gazeta, dascalindu pe romanu cei fricosi, se arata curagiãsa, si insultã pe functionarii romanu. Eã adevã, dupace pune lumea romanescã la cale, cum se si constituie comitete electorali, adaoge puru si simplu, „cã functionarii romanu aru compromite numai caus'a nationale, luãndu parte activa la consultãrile cluburiloru, seu primindu chiaru a fi reprezentãntii municipiloru in conferintia generalã electorale.“ Cu alte cuvinte, romanu, nu suferiti pe functionarii romanu in cluburile electorali, — nu i trimiteți la conferintia generale electorale, cã-cu ei ve compromitu caus'a.

Grave cuvinte acestea, aruncate in vederea si audiulu natiunii romanesci, in faciã functionariloru romanu. Intrebu eu pe jenele redactoru alu Gazetei, candu, unde si prin ce fãpta au compromisu functionarii romanu, caus'a romaniloru, cãtu se merite o astfelu de insulta in publicu? Au nu au fostu ei totudeauna acolo unde au fostu si natiunea? Au nu si-au jertfitu multi din ei, postulu, venitoriulu si subsistentia pentru caus'a nationale?

Dacã Gazeta nu scie, eu sum in stare de a i numerã multime de exemple.

Au nu cetesci numele functionariloru romanu pe listele de ajutorie pentru societati literarie, scóle si intreprinderi romanesci? Dacã Gazeta nu crede nici acëã, cetësca lista contribuitorulu la fondulu Gazetei; la fondulu asia numitu Sincaianu, din carele se sustine ea, cã celu mai scumpu diariu romanescu, si se va convinge despre adevêrulu afirmãntiloru mele.

Primblesse domnulu redactoru alu Gazetei prin Transilvania, si se intrebã, cã ore cine ia parte cu mai mare caldura la totu ce se atinge de inaintarea intelectuale si buna-starea poporulu nostru, de cãtu cum o facu pretutindenea functionarii romanu? Nici cei mai aprigi inamici ai functionariloru romanu pâna acuma n'au potutu se nege acelu adevêru, cumcã: amplotiati romanu sciu a si implinã cu diligentia si caracteru nepãtat, — datoritiile ce li impune officiu, — si cumcã ei pe lângã aceea cã sunt amplotiati de statu, ori municipali, n'au incetatu a fi si romanu.

De aici romanu i primescu pretutindenea cu caldura in consiliile loro, si le asculta parerile fãra patima. CREDU cã asia este si in Brasiovu, unde se redige Gazeta; si unde, dacã nu gresiescu, in fruntea clubulu electoratu romanescu stã fiscalulu comitatulu cã functionariu salarisat, fãra cã prin acëã se fia compromisa caus'a nationale a romaniloru brasioveni. Candu si la care alegeri au compromisu functionarii romanu, caus'a nationale a romaniloru?

Noi, cei dincóce de magur'a Codlei, nu o scimu acëã. Caus'a nationale a romaniloru de exemplu la alegerile dietali din 1878, nu o a compromisu vr'unu functionariu romanu, ci tocma unu romanu de cei independenti din Brasiovu; acelu avocatul adevã, carele a propusu la conferintia generalã electorale din Sibiu solidaritate, cu privire la esecutarea conclusulu adunãrei.

Solidaritatea s'a primitu, s'a decretatu, apoi pasivitate si ablegatulu brasioveniloru merge acasa, arunca solidaritatea in cenusia si pasivitatea dupa cuptoriu, apoi spre a fi O'Connel alu romaniloru transilvaneni, se alege de deputatu la diet'a pestana, si se inhama contra promisiunii date alegãtoriloru sei, la carulu de triumfu alu sfãrmatiului de nationalitati.

Nu pusetiunea socialã, ci firmitate de caracteru conditionèdia opiniuniloru curate si statornice in politicã unu poporu. Acëã firmitate de caracteru inse, pâna acuma n'a cutediatu se o denege nimenea, functionariloru romanu.

Dacã tenerulu redactoru alu Gazetei tîne pe functionarii romanu ai numitului comitatu de periculosi, se bage bine de seña ce respundere grea a luat asupra sa. Regimulu austriacu dupa anulu 1861 dedese la cãteva comitate si districte din Transilvania si Ungaria caracteru romanescu, dupa cum este in realitate poporatiunea loro. Sistem'a dualistica a desfintiatu nu numai acelu caracteru, ci chiaru acelea comitate si districte. Mai înainte s'au stersu de pe chart'a tierei districtele romanesci, alu Cetãtiei de pëtra si alu Nasãudulu, cu comitatulu Zarãndu; comitatele Dobac'a, Solnocu, Hunedóra, Alb'a, Turd'a s'au magiãrisatu, precum n'au mai fostu nicidatã. In fine s'a desfintiatu si comitatu Severinulu cu 100 mii de locuitori mai totu romanu. Functionarii romanu din acelea comitate n'au fostu nici mai bunu nici mai rei, decãtu cei din comitatulu Fagarasiulu; pentru-ce s'au desfintiatu acelea comitate? si mai inaintea nimicirii loro pentru-ce li s'a scornitu cu ani inainte, prin diariile magiare calificarea de administratori rei? Sãu dõra va cutediã dn. redactoru teneru alu Gazetei se afirme, cã rudeniile sale de sãnge si de cuscrime din districtulu Nãseudulu aru fi administratu reu acelu districtu, pe care ei ilu padiau cã ochii din capu? Cu tôte acestea, ei au patit'o forte reu.

Se pare cã dn. redactoru alu „Gazetei“ nu vede sistem'a, ci numai persoane. Dara dacã i este lui de persoane, de ce nu trece si in Secuime la S. St. Gyõrgy, Kézi-Vásárhely, Udvarhely, Csik-Szereda, Csik-Somlyo, Maros-Vásárhely, sau inca se citësca vreedata nenumèratele scandale, spoliãtiuni, defraudãri, dilapidãri, cãte se publica necurmatu in diariile magiare, din comitate si districte magiare. Si chiaru acolo in Brasiovu, intre sãsi, pentru-ce nu intrèba pe septuagenariulu seu parinte, cã incependu dela Gõdri si Kugler pâna la Fehrentheil in anulu trecut, cãti functionarii municipali au ajunsu in vreo 20 de ani in temniã statulu la Gherla, cãti au fugitu in Romania, cãti si-au lãrat vietã, cãti au fostu destituiti pentru crime si delictate diverse. Crede ore tenerulu redactoru, cã dacã ministeriulu ungurescu ar prinde pe functionarii de romanu cu oca'o mica, cum dicu pe la Brasiovu, iar crutiã mai multu pe acestia, decãtu pe iubitiile sei functionari magiari de 16 probe?

Se scurtamu: dacã dn. redactoru alu „Gazetei“

nu voiesce se tréca de calumniatoru si totuodata de vrasmasiu alu existenciei unicului comitatu ce s'ar mai potea dice romanescu, este datoriu, in sensulu legei se ésa cu faptele positive, specificate, cu documente juridice in contra functionariloru din comitatulu Fagarasiului, éra pãna atunci se'si astempere fantasi'a prea ferbinte.

Condoiu.

— Beclénu, (Bethlen) in comit. Solnocu inter. (Scire telegrafica) 3 Jan. „Senatulul scolaru din Beclénu arangédia pe Domineca 9 Januarius st. n. unu balu in folosulu scólei romanesci din locu. Junimea studiósa dela Nasaudu (avendu ferii de serbatori) va participa cá óspeta. Joana Mázocu, curatoru si proprietariu.“

Bine facu ómenii nóstri, cá in comune mai inoporate, precum este si Beclénu, ajuta scólele loru si prin miulocirea de petreceri ale familiiloru, mai alesu candu se ingrijescu, cá se nu se faca spese exagerate, uneori chiaru fantastice, prin care se absorbé, daca nu si venitul intregu, in mai multe casuri inse partea cea mai mare. Prin conveniriile familiiloru bine crescute se mai ajungu si alte scopuri frumoése, precum comunicare de idei si casatoriile, a caroru inmultire fericita este o cestiune principala si de viétia a natiunei. Red.

— Prea Stimatú Domnule Redactoru! In Nr. 95 alu pretiutului d-vóstra jurnalul „Observatoriu” ce redigetú, am cetitu cá comunele satesci sunt obligate a asigurá tóta averea inmobila a primariloru si notariloru comunali, din cauza cá acelora le dau focu, pentrucá dupa cum diceti si d-vóstra, bietii primari sunt constrinsi se executedié tóte poruncile in vigóre etc., si daca se executa, omulu póte dice cá respectivii (se intielege cei corupti) au motive a comite astfeliu de fapte spurcate.

Se nu Ve mirati P. St. D. Redactoru, cá si eu am devenitu victim'a unei astfelu de fapte, ardiendu'mi in 28 ale lunei trecute o claia de fenu de 100 fl. v. a. aprinsa de o mana inamica, fãra de a executápe cineva, decátu cá n'am suferitu pe unu individuu de docente cu ori-si ce pretiu, din cauza cá acestu individuu vietuiá in adulteriu cu femeia altui barbatu, este si omu betivu pãna la extreme, depravatu cátu nu mai are soóiu. Vedeti P. St. D. Redactoru, ce patimu cu unii docenti, daca n'au alta potere, ne dau focu; dara apoi ce va mai fi dupace voru da mai afundu in limb'a magiara! Nu sciu, se voru mai repeti astfeliu de fapte, sau nu, destulu, daca unui preotu ii dau focu cá, pentrucá apará biseric'a si scóla de ómeni stricati si perduti, atunci locutorii potú se ajunga la necesitate de a asecura si pe preoti contra tetiunariloru, cá-ci la din contra preotulu nu póte fi siguru nici la altariu.

Bilboru, 30 Decembre 1880.

Joanu Taslouanu,
parochu.

Nr. 5 desp. VI 1880.

Invitare.

Adunarea generala a despartimentului VI alu Asociatiunei transilvane s. c. l. tinuta in Dev'a la 4/16 Decembre 1880, luandu actu de grabnic'a si regretabil'a mórté a neuitatulu, conmembru Dr. Josifu Hodosiu, in unanimitate a decisu, cá, — pe langa regretarea esprima protocolarminte, — biroulu se se incredintedié a tramite o adresa de condolentia intregei familii geli-tórie si totuodata se recerce oficiulu parochialu gr. or. din locu, pentru a se tinea unu parastasu intru amintirea acum fericitulu defunctu.

Dupa informatiunile primite dela loculu competente, venimu a anuntiá on. publicu, cá mentianatulu parastasu se va celebrá la 11/23 Januarius 1881 in biseric'a gr. or. din Dev'a, la care se invita toti aceia, carii voru a refuí o trista datoria fãcia de multu iubitolu nostru confrate si fostu distinsu romanu.

Din incredintiarea adunarii generale a despartimentului VI alu Asoc. trans., tinute la Dev'a in 4/16 Dec. 1880.

Dev'a, la 2 Januarius 1881.

F. H. Longinu,
actuarius.

Joanu Papiu,
direct.

Sciri diverse.

— (Convocare.) Adunarea generala a Societatii de lectura romana din Sibiu se convóca pe a dou'a di de Craciunu, vineri la 7 l. c. 4 óre d. m. in localitatile societati, — la care am onóre a invitá pe toti dd. membri ai societati. Obiectele: 1. Staverirea budgetulu pe an. 1881. 2. Primirea de membri noi. 3. Alte propunerii eventuali din partea membriloru.

Sibiu, 2 Januarius c. n. 1881.

Parteniu Cosma,
presied.

— (Concurentia mare la functiuni.) Cunoscuta este nespús'a concurentia la functiuni si servitiu, care se arata la tóte ocasiunile in Ungari'a si Transilvani'a. Deunadi érá vorba pentru inmultirea membriloru ajutatori la curtea de apellu spre a curatú miile de restantie. S'au sistemisatu

si publicatu 12 posturi noue, au concursu inse la ele 260 de petenti.

Ce mai vreti? La unu servitiu saracu de pedellu, cu simbria de 300 fl. au concursu in orasiulu Cinci-biserici (Pécs) 24 de insi, între cari este si unu advocatul! Mai este de insemnatu, cá acelu postu nu se publicase in diarie, cí numai acolo pe locu.

— (Amblarea timpului) in acestea parti meridionali ale Transilvaniei este totu cea de inainte cu 10 dile; not'a caracteristica este, cá inca totu nu avemu érna; cáta nea cadiuse in lun'a trecuta, a disparutu din nou; in dilele din urma nu mai inghiatia nici de câte 1 sub 0. Érna cá in Itali'a. Din chronice se scie, cá in acestu secolu a mai fostu asia timpu de érna blanda numai in anii 1806, 1824, 1843, 1863 si 1872; din contra in anii 1812, 1829, 1840, 1855 si 1879 au domnitú ernile cele mai lungi si totuodata mai aspre, cu geruri in terminu mijlociu de câte 18° Reaumur, care in unele dile trecea si pãna la 25.

— (Despre recensementu) séu numérarea poporului si a viteloru, audimu din mai multe parti, cá aceea ese si mai neregulata de cátu ne temuseramu noi. In cátu pentru poporatiunea romanéscã din statulu acesta, se póte prevedea de acuma, cá la sumarea generala a tuturor cifreloru te vei pomeni cu unu scadiementu celu puóinu de 100 de mii si totu cu atãta inmultitu elementulu ungurescu pe acolo, pe unde locuiescu amestecatu cu romanii. Nu scimu se se fia datu nicairi instructiuni romanesci poporului romanescu, decátu numai magiare, din care in sute de mii de casuri nu a intielesu nimeni nimic. Dara cu stratageme de acestea nu se mai potú legá ochii luméi.

— (Insciintiare.) Pe bas'a publicatiunei magistratului locale ddtó 26 Decembre 1880 n. Nr. 12170 in conformitate cu emisulu vice-comiteului comitatului Brasiovu ddtó 23 Decembre Nr. 10652/1880 se aduce la cunoscenti'a parintiloru si tutoriloru, cumcá scólele medii romane gr. or. adeca gimnasiulu, scóla comerciale si reale, si class'a a V de fete se voru redeschide luni in 29. Dec. s. v. 1880 (10 Januarius 1881).

Brasiovu, 18 Decembre 1880 v.

Directiunea scóleloru medie
rom. gr. or.

— (Bigamia.) Evreulu Ignatiu A. Goldenthal din Romani'a (dela Botosiani?) omu de 33 de ani, a cadiutu in manile tribunalului reg. dela Beregszász in Ungari'a pentru crim'a bigamiei. Acestu casu ilu publica câteva diarie din Vien'a, unde fugise acelu Goldenthal, cá nu sciu ce raritate. Par'-cã dieu! Câte casatorii jidovesci cá acésta una. Si câte cá aceea in piatile maritime si chiaru in cele danubiane pe la Galati si Brail'a, mai alesu bigamii grecesci. Vedi, pentru casuri de acestea trebuescu tractate de cartellu (estrada-re) între diversele staturu. Câte femei nefericite, cununate pe lege, remase cu câte 3—4 prunci mici, afla cine scie candu, cá barbatii loru s'au cununatu cu alt'a in tiéra straina.

Bibliografia.

— Biserica orthodoxa romana, jurnalul periodicu eclesiasticu. Anulu V. Nr. 2. Novembre. Tabela Materiei: I. Mijlócele ce ofere societatea pentru instructiunea clerului bisericéi orthodoxe romane, de arch. Silvestru Pitesteanu. II. Sfaturi cátra preoti in genere, de arch. Inoc. Ploesteanulu. III. Metropolia Ungro-Valachiei (Teodosie) de archim. Genadie Enacénu. IV. Organismulu mitropoliei sau patriarhatulu dela Carolovitiu de Dr. Zotu. V. Sfântulu Sinodu de Dr. Zotu. VI. Sumariile sied. st. Sinodu. Bucuresci 1880. Tipografi'a Stefanu Mihalescu, strad'a Covaci 14.

— Partea a III-a Din Memoriulu lui Josifu Sterca Siulatiu de Carpenisiu, membru pe viatia alu asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu din Transilvani'a. 1880. (Continuare din „O lacrima ferbinte.”) Sibiu 1880. Tipografi'a lui S. Filtsch (W. Krafft). Pretiulu 80 cr.

Partea I si a II se vendu in librari'a d-lui W. Krafft in Sibiu, spre scopuri filantropice nationali. Unu esemplariu costa 50 cr., plus 5 cruceri porto postal.

— Introducere in sciintiele naturale. Manualu pentru usulu classeloru secundare inferióre, de George Ghimbasiãnu, professoru la liceulu din Barladu. Barladu 1880. Tipografi'a George Catzafany. Pretiulu 1 Fr. 25 b.

— Románia alkotmányos intézményei. Irta Dr. Pap László, köz- és váltó-ügyvéd, kir. tör-

vénzéki bíró. Sátoralja-Ujhely. Nyomatott a „Zemplén” nyomdájában. Formatu 8-o mare, pag. 190. 1880.*)

*) Dn. auctoru si-au castigatu unu adevératu meritu cu acésta carte publicata mai totu dupa auctori mai recenti din Romani'a, cu totulu necunoscuti publiculu ungurescu. Pretiulu nu ilu scimu; se póte afla pe la librarii.

Pretipurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

30 Decembre st. n. in Sibiu:

Grãnu, dupa cnalitati	1 hectolitru fl.	6.80—7.80
Grãnu, amestecatu	1	5.30—6.30
Secara	1	5.60—5.80
Papusióiu	1	2.80—3.10
Ordiu	1	3.60—4.—
Ovesu	1	1.80—2.20
Cartofi	1	1.60—2.—
Mazare	1 hectolitru fl.	9.—10.—
Linté	1	11.—12.—
Fasole	1	5.50—6.—

Cursulu burséi din Vien'a si Pest'a

in 31 Decembre st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	111.30	111.35
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	83.30	83.25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	100.50	99.75
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	86.75	86.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	126.—	126.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea paméntulu	97.—	97.33
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	97.—	96.50
Obligatiuni urbariale temesiane	95.50	95.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	94.50	94.—
Obligatiuni urbariale transilvane	96.76	96.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	95.50	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea dieciméi de vinu	94.75	94.75
Datorie de statu austriaca in chartie	73.35	73.25
Datoria de statu in argintu	74.30	74.25
Rent'a de auru austriaca	88.20	88.—
Sorti de statu dela 1860	131.—	130.50
Actiuni de banca austro-ung.	823.—	825.—
Actiuni de banca de creditu ung.	265.25	265.—
Actiuni de creditu aust.	289.60	290.40
Sorti unguresci cu premii	109.—	108.25
Argintu	—	—
Gabini imper.	5.56	5.35
Napoleonorulu	9.36	9.38
100 marce nemtiesci	58.10	58.05

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

2 Januarius 1881.

Obligatiuni rurali din 1864 convertite cu 6%	l. 87.1/4 b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	109.—
Obligatiuni dominiali cu 8%	106.—
— Creditu fonciariu ruralu cu 7%	101.—
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	94.1/4
Inprumutulu municipalu alu capitaléi din 1875 cu 8%	102.1/2
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	55.—
Obligatiuni din 1868 cu 6%	93.40
Prioritati cu 8%	—
Actiunile bancei Romani'a din 1869	640.—
Daci'a, comp. de ascur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	220.—

Rogare urgenta!

Acei abonati ai opului „Resbelulu orientalu,” cari au primitu fasciculele dela inceputu (1—5) dela dn. Joanu Catana, negutiatoriu in Oras de (Broos) si urmarea nu au mai primit'o, sunt rogati a mi trimite adresele loru, de órece susnumitulu nu voiesce a mi le trimite si eu nu iam mai potutu trinité urmarea, din cauza cá nu mi-a platitu sumele incasate.

Paul Dieslar,

librariu in Graz.

(50) 2—2

Anuntiu de esarendãre.

Bunulu dela Cutu — care este pprietatea Seminariulu gr.-cath. din Blasiu — in deãrtare de 1 1/2 mil. de Mercurea, 2 mile de Sas-Sebesiu constatoriu — dupa fói'a catastrale — din 288 jugé 404 orgii □ locu aratoriu, din 210 jugere 19° □ fãatiu, rituri si gradini din 9 jugere 140° □ vie, m; departe: din dreptulu regale de crismaritu in Cutu si la Silvasiu, precum crisma din Sebesiu, inpreuna c Curtea si cladirile de locuitu si economice, se dã in arenda pre calea licitatiunei publice, pre periodulu de 6 ani, incependu dela 24 Aprile 1881 pãna in 24 Aprile 1887.

Licitatiunea se va tinea in 31 Jnuarius 1881 la 9 óre a. m. in cancelari'a subscrisulu.

Datoritorii de a licitá voru avã a depune unu vadiu de 400 fl. val. austr. adeca 10% dupa sum'a de esclamaré de 4000 fl.

Oferte scrise sigilate numai asi se voru luá in considerare, daca acelea pre langa acee, cá voru fi provedute cu vadiulu de 400 fl., voru fiasu subscribe cu mana propria, sau subscierea efectuit prin una a 3-a persóna, se va justificá prin 2 martorii cari sciu scie; si afara de aceea voru fi provedute cu espres'a de clarare: cá conditiunile de licitatiun sunt cunoscute oferentulu si astfelu instruite se voru substerne P. V. Consistoriu gr.-cath. din Blasiu celu multu pãna in 25 Januarius a. c. st. n.

Conditiunile de licitatiune se pot vedea si inainte de terminu, in cancelari'a subscrisulu.

Blasiu, in 1 Januarius 1881.

Ludovicu Csato,

advocat archidiecesanu.

(51) 1—3

Editoru si redactoru responsabil: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.